

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

„Nešvary“ rekognice

Rekognice je procesním úkonem, který je používán jako významný důkazní prostředek v trestním právu, kterým dochází ke znovupoznání osoby či věci. V tomto článku se budeme zabývat znovupoznáním osoby. Jedná se o znovupoznání dříve vnímané osoby. Osoba, která má být poznána se označuje jako poznávaná osoba, a osoba, která dříve vnímala osobu, která má být poznána, je označována jako poznávající osoba. Rekognice se dá považovat za jednu z forem identifikace. Avšak s ohledem na její neopakovatelnost a význam v trestním právu se nám tento úkon dostává do škatulky „ovlivňovaných“ důkazů.

Osobně jsem toho názoru, že před rekognicí poznávané osoby, ať už podle fotografií či in natura, by měl být proveden výslech poznávající osoby. Mám za to, že výslech poznávající osoby, který byl pořízen dříve, jako osoby podávající vysvětlení či výslech svědka, nelze zcela použít, a to z toho důvodu, že ve většině případů zde není dostatečným způsobem popsána poznávaná osoba, a to co do jejích odlišných a speciálních znaků a markantů. Při tomto výslechu je nejdůležitější popsat, za jakých okolností poznávající osoba vnímala poznávanou osobu, po jak dlouhý časový úsek, z jaké vzdálenosti a za jakým účelem a popsat poznávanou osobu právě co do jejích zvláštních znaků a markantů. Orgány činné v trestním řízení většinou výslech před samotnou rekognicí provádějí.

Na výše uvedený výslech by měla plynule navázat samotná rekognice, a to buď pomocí fotografií, anebo in natura. Základním znakem obou rekognic je, že je poznávaná osoba ukázána poznávající osobě mezi nejméně třemi dalšími osobami, které se od sebe výrazně neodlišují. Zde začíná jeden z „nešvarů“ rekognic, protože při rekognici pomocí fotografií se často stává, že orgány činné v trestním řízení vyberou, co do základních typů osoby, jako je barva pleti a věk osoby podobné, avšak osoba poznávaná je na fotografii zachycena s jiným pozadím, než ostatní osoby na fotografiích. Z praxe mohu říci, že jiná barva pozadí na fotografii poznávané osoby okamžitě upoutá pozornost poznávající osoby, protože mezi dalšími fotografiemi, na kterých jsou zachyceny další osoby s totožným pozadím, působí jako „pěst na oko“. Takové vady by se orgány činné v trestním řízení rozhodně neměly dopouštět, a pokud se tak stane, mám za to, že by se k takto provedené rekognici dodatečně nemělo přihlížet jako k důkazu.

Mezi další „nešvary“ patří, že osoby na fotografiích např. ne všechny mají brýle, některé jsou oholené, jiné naopak nejsou, atd. Za těchto podmínek může poznávající osoba automaticky vyloučit osoby, které mají nějakou pomůcku či jsou upravené jinak, oproti poznávané osobě. V případech, kdy orgány činné v trestním řízení nemají k dispozici fotografie osob, které se od sebe výrazně neodlišují, tak by k rekognici nemělo vůbec dojít.

K rekognici podle fotografie by se mělo přistupovat v případě, že není možné ukázat poznávající osobě osobu poznávanou in natura, tedy když rekognice in natura není možná. Nicméně se stává, že orgány činné v trestním řízení s odkazem na neodkladnost tohoto úkonu zneužívají, kdy v přípravném řízení bez obhájce, i přesto, že osoba poznávaná je známá a orgánům činným v trestním řízení i dostupná a nejedná se o případ, kdy by se nepodařilo zajistit účast podezřelé osoby na úkonu, se orgány činné v trestním řízení o zajištění účasti této osoby ani nepokusí a provedou rekognici dle fotografií a následně sdělí podezřelé osobě obvinění a čekají, co se bude dít. Až v případě, kdy osoba obviněná brojí proti rekognici dle fotografií, tak je provedena rekognice in natura. V takových případech jsou tedy oba typy rekognic provedeny s časovým odstupem, tudíž je

zřejmě, že bylo možné provést rovnou pouze rekognici in natura o pár dní později po sdělení obvinění. Zde však mohu rovnou poukázat na další z „nešvarů“ - orgány činné v trestním řízení totiž samozřejmě nemají pro provedení rekognice in natura k dispozici stejné osoby, jaké využily k rekognici dle fotografií, takže se na rekognici in natura dostaví jiné osoby. Z toho vyplývá, že v takových případech je jedinou opakující se osobou v rekognici dle fotografií a v rekognici in natura osoba poznávaná, domnělý pachatel.

S rekognicí in natura je to obecně výrazně horší než s rekognicí podle fotografií, a to z toho důvodu, že orgány činné v trestním řízení nemají dostatek subjektů, které by se výrazně neodlišovaly od osob poznávaných. Tento nedostatek se projevuje zejména u osob odlišné barvy pleti či jiné národnosti, které mají jiné poznávací znaky. I přesto, že si jsou orgány činné v trestním řízení uvedeného nedostatku vědomi, tak k rekognici in natura často přistupují. Po provedení takové rekognice tak poznávající osoba na otázku, dle čeho poznávanou osobu poznala, uvede např. to, že poznávaná osoba je jako jediná menší postavy a pachatel byl menší postavy, či jako jediná má jinou barvu pleti, je jinak upravena či se odlišuje oblečením, atd. V případech, kdy si je orgán činný v trestním řízení vědom, že není schopen vedle sebe postavit 4 osoby, které se od sebe výrazně neodlišují, tak by k rekognici neměl přistoupit. V případě, že je však i za takovýchto okolností rekognice provedena, tak by se k ní nemělo přihlížet jako k důkazu, jelikož nebyly dodrženy základní podmínky.

Rekognice by měla být úkonem neodkladným a neopakovatelným, kdy tento úkon nemá snést odkladu, než bude zahájeno trestní stíhání, aby nedošlo k jeho zmaření. I přesto však k rekognicím dle fotografií dochází s časovým odstupem a posléze je ihned sděleno obvinění, tudíž neodkladnost tohoto úkonu by měla být vždy řádně odůvodněna s ohledem na časový odstup od zjištění, že se trestný čin stal k okamžiku sdělení obvinění. Rekognice je neodkladným úkonem pouze tehdy, kdy nejsou k dispozici jiné důkazy či prostředky, jak objasnit skutečnosti, které by vedly k zahájení trestního stíhání, nicméně právě s odkazem na tvrzenou neodkladnost je využití tohoto institutu orgány činnými v trestním řízení někdy zneužíváno.

O neopakovatelnosti tohoto úkonu lze taktéž polemizovat právě ve výše specifikovaných případech, když je před sdělením obvinění přistupováno k rekognici dle fotografií a po sdělení obvinění k rekognici in natura. Avšak jak už jsem uvedla výše, jediná osoba, která se na rekognicích opakuje, je osoba obviněná, poznávaná. V případě, že je provedena rekognice dle fotografií a posléze i s časovým odstupem rekognice in natura, tak u osoby poznávající se při rekognici dle fotografií vytvoří paměťová stopa, která zanechá v mozku stopy ohledně osob, které ji byly předloženy v albech. S ohledem na to, že u rekognice in natura nejsou přítomny shodné osoby, jaké viděla poznávající osoba na fotografiích, tak je zcela jisté, že dle paměťové stopy, která vznikla při rekognici dle fotografií, osoba poznávající určí jedinou osobu, která si při rekognicích objevuje, aniž by musela vycházet z informací, které sama prožila či zažila. Jediné, co zákon zakazuje je, že rekognice podle fotografií nesmí bezprostředně předcházet rekognici in natura, avšak mám za to, že by se měly uzákonit i další podmínky provádění rekognice dle fotografií a posléze in natura, kdy uvedená podmínka není dostatečná.

Zákonným předpokladem rekognice je, že osoba poznávaná nesmí být osobě poznávající před rekognicí ukázána - uvedené má zajišťovat objektivnost samotného výsledku rekognice. Avšak dostáváme se k aktuálnímu „nešvaru“ orgánů činných v trestním řízení, kdy v přípravném řízení svědkovi, osobě poznávající, je ukázána fotografie osoby poznávané. Předložená fotografie však není osobě poznávající předložena těsně před rekognicí, ale v rámci zjišťování potencionálního pachatele. V trestním spise nebývá žádný záznam o skutečnosti, že poznávané osobě, byla předložena jakákoliv fotografie potencionálního pachatele, a to před rekognicí dle fotografií. V trestním spise ani nebývá uvedeno, že by orgány činné v trestním řízení, jakkoliv kontaktovaly osobu, která je nyní osobou poznávající. Jak je vůbec zjišťována skutečnost, že osobě poznávající byla předložena fotografie osoby poznávané? Ze samotné spontánní výpovědi osoby poznávající při výslechu před rekognicí in

natura nevyplyne skutečnost, že poznávající osobě již někdy v minulosti byla předložena fotografie poznávané osoby, obhájce obviněného se na tuto skutečnost musí doptávat. Nebýt obhájce obviněného, tak by v celém řízení nebylo zjištěno, že orgány činné v trestním řízení předložily svědkovi, osobě poznávající, ještě předtím, než došlo k jakékoliv rekognici, fotografii osoby potencionálního pachatele. S ohledem na uvedené dochází k porušení objektivnosti výsledků obou rekognic, avšak i přes tuto skutečnost je obžaloba podána a v obžalobě je poukazováno na výsledky obou rekognic, čímž má být usvědčena osoba poznávaná. K tomu se částečně váže v nedávné době vydaný nálezn Ústavního soudu III. ÚS 928/20, ze dne 5. 1. 2021. Mám za to, že orgány činné v trestním řízení mnohdy konají v rozporu se základními zásadami trestního práva, vyhledávají důkazy pouze v neprospěch obviněných a v případě, že jakákoliv osoba dostane „nálepkou“ obviněný a jiná „poškozený“, tak dle chování orgánu činných v trestním řízení obviněný lže a důkazy, které jsou v jeho prospěch, jsou vyhodnocovány jako účelové. Je nutné si uvědomit, že všechny osoby si jsou rovny a takovéto nálepkování nepřipadá v úvahu, ale i přesto se tak v trestním řízení děje. Zásady in dubio pro reo a presumce nevinny mnohdy jako kdyby neexistovaly, a slovní spojení mohlo se tak stát = stalo se tak. Trestní řízení by se mělo inspirovat řízením o přestupku, které respektuje své základní zásady a v případě, že jsou v řízení pochybnosti, tak přestupkový orgán vysloví odůvodnění, že se nepodařilo prokázat.

Mgr. Nikola Senetová,
advokát

JELÍNEK & PARTNEŘI
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ | ATTORNEYS AT LAW

[Advokátní kancelář JELÍNEK & Partneři s.r.o.](#)

Pardubice - Dražkovice 181
533 33 Pardubice - Dražkovice

Truhlářská 1108/3
110 00 Praha 1

Tel.: +420 466 310 691
e-mail: advokati@advokatijelinek.cz

Další články:

- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)
- [Když model počítá správně, ale závěr je zavádějící: limity AI při oceňování podniků](#)
- [Vyčlenění rodinných nemovitostí \(i v podobě podílu v bytovém družstvu\) do svěřenského fondu](#)
- [Sport versus EU - aktuální sportovní kauzy rozhodované Soudním dvorem EU](#)
- [Dokazování negativních skutečností ve sporném řízení](#)
- [Neoprávněný odběr elektřiny - překvapení vlastníka?](#)